

Asia: VN/20279/2023

Korkeimman oikeuden esitys lainsäädäntötoimeen ryhtymisestä, oikeudenkäymiskaaren muutoksenhakua korkeimpaan oikeuteen koskevien säännösten täydentäminen

1. Yleistä

Onko teillä yleistä lausuttavaa korkeimman oikeuden esityksestä?

Asia: Lausunto korkeimman oikeuden esityksestä lainsäädäntötoimeen ryhtymisestä, oikeudenkäymiskaaren muutoksenhakua korkeimpaan oikeuteen koskevien säännösten täydentäminen

Viite: Lausuntopyyntö 11.9.2023 VN/20279/2023

Oikeusministeriö on edellä viitekohdassa mainitulla lausuntopyynnöllään pyytänyt markkinaoikeudelta lausuntoa korkeimman oikeuden esityksestä lainsäädäntötoimeen ryhtymisestä (jäljempänä myös KKO:n esitys tai esitys).

Markkinaoikeus esittää kunnioittaen lausuntonaan seuraavan.

KKO:n esityksessä ehdotetaan säädettävän ensinnäkin niin sanotusta hyppyvalitusluvasta korkeimmassa oikeudessa. Tämän lisäksi esityksessä ehdotetaan säädettäväksi ennakkopäätöskysymyksen siirtämisestä korkeimmalle oikeudelle.

Esityksen tavoitteena on edistää korkeimman oikeuden mahdollisuuksia antaa ennakkopäätöksiä ja siten huolehtia lainkäytön yhtenäisyydestä ja oikeuskäytännön yhtenäisyydestä.

KKO:n esityksen mukaan tarkoitus on, että esitetyt keinot ohjaisivat aikaisempaa tehokkaammin ennakkopäätösluonteisia kysymyksiä alemmista tuomioistuimista korkeimman oikeuden ratkaistavaksi ja parantaisivat korkeimman oikeuden edellytyksiä antaa ennakkopäätöksiä asioissa, jotka hovioikeudessa kuuluvat jatkokäsittelylupajärjestelmän piiriin.

Esityksen mukaan säännökset tulisivat sovellettavaksi arvion mukaan muutamissa asioissa vuosittain.

KKO:n esityksen liitteenä on 16.6.2023 päivätty korkeimman oikeuden presidentin sekä kahden oikeusneuvoksen muodostaman työryhmän (jäljempänä myös muutoksenhakutyöryhmä) muistio, joka on laadittu hallituksen esityksen muotoon.

Mainitussa muutoksenhakutyöryhmän muistiossa voidaan katsoa arvioidun nykytilaa sekä esityksen vaikutuksia monipuolisesti ja kattavasti. Kyseisestä arvioinnista heijastuu selkeästi huoli ennen kaikkea riita-asioiden lukumäärän kehityksestä viimeisten vuosikymmenien aikana. Muistiossa tuodaan esiin myös, epäilemättä osuvasti, se, että ehdotetut uudet säännökset koskisivat käytännössä varsin rajattua määrää kaikista tuomioistuimissa käsiteltävistä asioista, eikä ehdotuksella siten olisi laajamittaisia vaikutuksia oikeudenkäyntimenettelyyn yleisesti. Siten esitys ei myöskään toisi ratkaisua laajempaan riita-asioiden korkeaa prosessikysymystä koskevaan ongelmaan, ja tämän suhteen muut toimenpiteet asiantilan korjaamiseksi ovat edelleen tarpeellisia.

Yleisenä näkemyksenään markkinaoikeus pitää KKO:n esitystä perusteltuna ja kannatettavana.

Koska esitykseen sisältyvistä ehdotuksista hyppyvalituslupa liittyy ainoastaan tilanteisiin, joissa valitetaan asiassa, jotka hovioikeudessa kuuluvat jatkokäsittelylupajärjestelmän piiriin, markkinaoikeus esittää seuraavassa ainoastaan muutaman yksittäisen, pienehkön huomion ehdotuksesta ennakkopäätöskysymyksen siirtämisestä korkeimpaan oikeuteen jatkovalmistelua varten.

Markkinaoikeus kiinnittää ensiksi huomiota siihen, että muutoksenhakutyöryhmän muistioon sisältyvistä yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevästi ehdotettu oikeudenkäymiskaaren 30 a luvun 7 § olisi tarkoitettu koskemaan myös niitä markkinaoikeudessa käsiteltäviä asioita, jotka markkinaoikeus käsittelee (soveltuvin osin) oikeudenkäymiskaaren järjestyksessä.

Edellä mainittuun nähden markkinaoikeus esittää jatkovalmistelun yhteydessä harkittavaksi, olisiko ehdotetun 30 a luvun 7 §:n 1 momentin alun ilmaisu ”[k]äräjäoikeus tai hovioikeus” korvattavissa jollakin yleisluonteisemmalla ilmaisulla. Säännösehdotuksen mukaisen ilmaisun voi nimittäin katsoa

antavan varsin voimakkaastikin sen kuvan, että ennakkopäätöskysymyksen siirtämisestä voisi päättää vain käräjäoikeus tai hovioikeus.

Toiseksi markkinaoikeus kiinnittää huomiota muutoksenhakutyöryhmän muistioon sisältyvissä oikeudenkäymiskaaren 30 a luvun 7 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todettuun siitä, että siirrettävä ennakkopäätöskysymys ei voisi koskea abstraktia laintulkintakysymystä. Korkeimman oikeuden ratkaistavaksi siirrettäisiin siis vireillä olevan lainkäyttöasian ratkaisun kannalta merkityksellinen konkreettinen kysymys, jonka korkein oikeus myös ratkaisisi soveltamalla lakia kyseisen asian tosiseikastoon.

Edellä mainitun valossa vaikuttaisi siis siltä, että ennakkopäätöskysymyksen siirtämisessä olisi kysymys pohjimmiltaan siitä, että riita-, rikos- tai hakemusasiaa käsittelevä alempi tuomioistuin siirtäisi korkeimmalle oikeudelle kyseisen alemmassa tuomioistuimessa käsiteltävänä olevan asian osan (eikä pelkästään itse oikeudellista tulkintakysymystä).

Edellä mainitun valossa asian jatkovalmistelussa voisi harkita, olisiko ilmaisulle ”ennakkopäätöskysymys” löydettävissä vieläkin parempi po. muutoksenhaun luonnetta kuvaava ilmaisu.

Vielä viimeiseksi markkinaoikeus kiinnittää huomiota siihen, että muutoksenhakutyöryhmän muistion oikeudenkäymiskaaren 30 a luvun 7 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa käsitellään muun ohella kysymyksiä siitä, mitä tapahtuu asian käsittelylle ennakkopäätöskysymyksen tehneessä tuomioistuimessa sinä aikana, kun ennakkopäätöskysymys on korkeimman oikeuden käsiteltävänä, sekä kysymystä siitä, että korkeimman oikeuden ennakkopäätöskysymyksen johdosta antama ratkaisu on otettava asian jatkokäsittelyn perustaksi ennakkopäätöskysymyksen tehneessä tuomioistuimessa.

Markkinaoikeus esittää jatkovalmistelun yhteydessä harkittavaksi, onko viimeiseksi mainittua pidettävä riittävänä vai tulisiko oikeudenkäymiskaareen sisällyttää (esimerkiksi viimeksi mainituilta osin) säännökset myös koskien asian käsittelyä tuomioistuimessa, joka päättää siirtää ennakkopäätöskysymyksen korkeimman oikeuden käsiteltäväksi.

Jussi Karttunen

markkinaoikeuden ylituomari

2. Hyppyvalituslupa

Lausuntonne esityksestä koskien hyppyvalituslupaa.

-

3. Ennakkopäätöskysymys

Lausuntonne esityksestä koskien ennakkopäätöskysymystä.

Ks. kohta 1

4. Muuta

Onko teillä muuta lausuttavaa korkeimman oikeuden esityksestä?

-

Hanhela Elina

Markkinaoikeus - markkinaoikeuden ylituomari Jussi Karttunen